

OL 73, 28. III 1975 a.

«KANGELASLIKUD AASTAD»

Estoonlased on sel hooajal esinenud «Estonia» kontserdisaali poolel mitmesuguste kavade-ga. Nende 22. märtsi kontsert «Kangelaslikud aastad» oli pühendatud võidu 30. aastapäevale.

Hoopiski uuest tahust näitasid end õhtu peategelased RAT «Estonia» koor (peakoormeister Eesti NSV teeneline kunstitegelane Uno Järvela) ja orkester (dirigent Eesti NSV teeneline kunstitegelane Eri Klas). Kavas olnud Šostakovitši 7. sümfoonia 1. osa ja Rubini oratooriumilaadne «Pühapäev juulis» tõi tõi tõi, et mõlemad on võimelised esinema suure iseseisva kontsertkollektiivina.

Orkester kõlas ilmselt tänu teatritöö spetsiifikale eriliselt laulvalt, kompaktselt, muusitserimises oli karakterit. Koor oli oratooriumis väga oluline, tõeliselt elav tegelaskond, kes «nuttis» pisarateni, «tantsis» säruga, laulis hingega ja võitles mehiselt. Ei jälgegi kutselisi koore nii sageli kummitavast akadeemilisusest! Kuuldud teoste esitusi täitis pidev emotsionaalne

pinge, milleks aitas kaasa dirigendi loomenatuur.

Kolmkümmend kolm aastat tagasi kõlas Šostakovitši 7. sümfoonia Suure Teatri orkestrilt S. Samossudi juhatusel esimest korda. Sümfoonia tervikuna püstitatud probleemid on aktuaalsed veel tänini. Need on inimese ja sõja probleemid. Sümfoonia pole sugugi teatavas ajalooraamis, ainult Leningradi kangelastegu ülistav teos, vaid üldisatunud lahendusega ülistus vabalt loovale elule.

Dirigent Eri Klas kujundas eepilise häärdtega jutustuse. Veenev oli kaotuste valu ja seesmise tasakaalu taastumine läbi vastupanujõu tulva.

Teatri orkestri tugevaim külg on jõuliste tõmmetega sügavtoonides maaling. Peen nikerduses leidub konarlikke jooniseid.

Talinnas esmakordselt ette kantud V. Rubini muusikaline tragöödia «Pühapäev juulis» («Sevastopol, aasta 1942») hõlmab oma tegevustikult sama aega kui Šostakovitši sümfooniagi. Oratooriumi loomisel on helilooja kasutanud A. Tvardovski luulet, A. Tols-

toi ja A. Platonovi proosaloomingut, hukkunud sõdurite kirju ning rahvaloomingutki.

Ka selles tõsimeelses, hingesööbivate mälestuste ja lei-naepisoodidega muusikas on pidev pinge, mille allikaks pole aga niivõrd traagiliste konfliktide teravus kui muusikale üldiselt omane võitlusjoovastus. Mõjukasse kulminatsiooni see ometigi ei jõua. Muusikaline mõttetihedus on kontsentreeritum kolmanda pildi pruudi, naise ja ema stseenis. See on üks põhjusi, mis teose lahenduse esitajale raskeks teeb. Ja siiski suudeti huviga kuulama ja kaasa elama panna. Tunnustussõnu koorile ja orkestrile on öeldud juba eespool. Lisaks siin veel kiituse kõigi solistide (U. Tautsi, L. Panova, L. Tammeli, T. Maiste, A. Männiku, R. Gurjevi, N. Hrustaljovi jt.) ilmekalt lahendatud sooloeepisoodidele.

Teose neljas pildis on hulgaliselt kõige erilaadsemad soolo-, koori- ja orkestristseenne, mis muusika eepilist arengut ilmestavad.

Esimene pilt «Komissari

surm» algab orkestri ja meeskooriga «Päev meile võidu toob...»

Nii koori kui ka kõikide solistide tekst pääses igas neljas pildis ka orkestri «täis-saate» puhul esile, oli diktsioonilt arusaadav ja tunde-lise usutavusega. Ka teine pilt «Kaugele armsamale», kolmas «Poeg ja ema» ja neljas pilt «Suur kangelastegu» avasid vene inimese ja rahva lihtsa ja mehise hinge. Kir-gastunult kõlavad oratoorium lõpusõnad:

«Mu kallis maa,
õnneliku päeva nimel
anna aneks,
ei tea mille eest,
ainult anna aneks mulle.»

Noil kaugelet aegadel mõtlesid nii sõdurid oma elu viimastel hetkedel. Vabadusvõitlus pole kõikjal nüüdki veel lõppenud. Kas tuleb kunagi aeg, mil koolilapsed otsivad sõna «sõdur» tähendust leksikonist? Estoonlaste kontsert oli pühendatud rahule.

ENE PILLIROOG

